

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
Державний методичний центр навчальних закладів культури і
мистецтв України

АКАДЕМІЧНИЙ СПІВ

Методичні рекомендації та програма для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I-II рівнів акредитації

Спеціальність
„Музичне мистецтво”

Спеціалізація
„Спів”

Хмельницький 2013

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
Державний методичний центр навчальних закладів культури і
мистецтв України

АКАДЕМІЧНИЙ СПІВ

Методичні рекомендації та програма для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I-II рівнів акредитації

Спеціальність
„Музичне мистецтво”

Спеціалізація
„Спів”

Хмельницький 2013

Укладач: Л.М. Гавриленко – викладач-методист відділу «Спів»
Хмельницького музичного училища
ім.В.І.Заремби, кандидат педагогічних наук

Рецензенти: В.О. Кочур -- професор кафедри сольного співу НМАУ
ім.П.І.Чайковського, Народна артистка
України;

К.І. Мамчур – завідувач цикловою комісією «Спів академічний
та народний», викладач-методист Київського
інституту музики ім.Р.М.Глієра.

А.І. Власенко – старший викладач, завідувач відділом «Спів»
Сумського вищого училища мистецтв і культури
ім.Д.С.Бортнянського;

Відповідальна за випуск Г.Д. Ремезова

Навчальне видання

Методичні рекомендації та програма рекомендовані Методичною радою
ХМУ ім. В.Заремби. Протокол № 7 від 02.03.2012 р.

© Гавриленко Л.М., 2013 р.

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури
і мистецтв України, 2013 р.

Об'єм курсу 729 год:
Індивідуальних – 480 год.
Самостійних - 249 год.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сольний спів в мистецьких закладах I-II рівня акредитації за спеціальністю 5.02020401 «Музичне мистецтво», спеціалізацією «Спів» (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст, кваліфікація № 3479, артист хору, ансамблю) є одним із основних дисциплін, що визначають професійну підготовку студентів. Головним змістом дисципліни має бути - розвиток вокально-технічних та художньо-виконавських навичок студентів, необхідних для подальшої професійної роботи в хорових колективах та ансамблях.

Поряд з індивідуальними заняттями (по 45 хвилин тричі на тиждень) з сольного співу має відбуватися активна самостійна робота студента. Самостійна робота включає кілька основних розділів: робота з вокально-педагогічним репертуаром, слухання кращих зразків академічного співу, відвідування концертів класичної музики та вистав оперного та музично-драматичного театру, розширення власного культурно-музичного світогляду.

Результатом засвоєння предмету „Академічний спів” в комплексі спеціальних дисциплін („Вокальний ансамбль”, „Культура мови”, „Майстерність актора”, „Сценічний рух”, музично-теоретичні дисципліни) є вміння студентом самостійно працювати над розвитком власного голосу і вокально-художнім репертуаром, аналізувати вокальний твір, визначаючи його вокально-технічні труднощі та художнє значення.

Зміст курсу – вивчення та засвоєння практичних прийомів та методів вироблення навичок побудови професійного академічного голосу у студентів, засвоєння вправ для розспівування та вокально-педагогічного репертуару.

Завдання курсу передбачають не тільки побудову професійного академічного голосу, але й розвиток особистісних якостей студента: творчої волі, прагнення до самовдосконалення, формування художнього смаку, почуття правильного стилю виконання, розширення мистецького світогляду, ознайомлення з найкращими зразками українського та західного вокального мистецтва, творами сучасних композиторів та народною вокальною творчістю.

Програма включає:

- Пояснювальну записку
- Методичні поради
- Вимоги до знань, вмій та навичок студентів
- Контрольні заходи
- Вимоги по курсах
- Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на академічних концертах, заліках та іспитах.
- Орієнтовні варіанти програм заліків та іспитів
- Використану та рекомендовану літературу.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

З перших занять необхідно привчати студентів до аналізу звучання власного голосу, постійного слухового контролю за якістю звуку та вільною роботою голосового апарату, спонукати студента до постійного контролю інтонації мелодичної лінії під час співу та точної передачі ритму вокального твору. Постійно акцентувати увагу на усвідомленості виконання та важливості відтворення всіх елементів музичної виразності, які сприяють донесенню до слухача художньо-образного змісту виконуваного твору.

На початку занять потрібно звертати увагу на правильну співацьку поставу під час уроку: корпус прямий, плечі випрямлені, спина пряма, ноги випрямлені в колінах, опір на п'яти, голова м'яко і без напруги перебуває на плечах, руки вільно опущені вздовж корпусу. Правильна постава під час співу викликає не тільки естетичне задоволення у глядачів, але й сприяє правильному функціонуванню дихання й загальному здоровому розвитку всього організму студента. Коли вміння правильно стояти під час співу вже закріплено, руки можуть зайняти й інше положення, наприклад, бути складеними на рівні куполу діафрагми.

Увага викладача має бути спрямована на вільне голосоутворення, вільне положення гортані, природну артикуляцію, використання резонаторів (головного та грудного). Особливу увагу слід звернути на вироблення нижньореберного-діафрагмального дихання. Вдих має відбуватися через ніс із напіввідкритим ротом, тому що, як відомо, у верхніх і нижніх дихальних шляхах є спеціальні рецептори, які сприймають подразнення від потоку повітря, що рефлекторно веде до глибокого ритмічного дихання. Постановка питання про рівномірний, плавний видих у співі як окремо взяту самостійну навичку, протиставлена розумінню співацького акту як цілісного, складного, ланцюгового руху. Тому досвідчений викладач працює не над окремою навичкою видиху, а над грамотним виконанням музичної інтонації в

органічному поєднанні з поетичним текстом, також органічно злитим із живим музичним інструментом – голосом. У всіх випадках конкретним поняттям для студента буде музичний образ і кантиленне звучання фрази загалом, а не окремі види дихання або якийсь інший технічний прийом.

Надзвичайно важливо під час співу зберігати вдихальну установку, тобто розширену нижню частину грудної клітини й спокійне положення плечей, ключиці та верхньої частини грудної клітки. Коротке „затамування” дихання, тривале збереження під час співу вдихальної установки, а також загальмований вихід повітря й прийом позіху – усе це сприяє напрацюванню та знаходженню складного специфічного комплексного відчуття – опори звука. Це відчуття має бути напрацьоване природним чином, без затискування.

Під опорою звука потрібно розуміти неперервне підтримування під час співу підкладкового тиску дихання, зумовленого, з одного боку, напруженою складкою, а з другого – концентрацією дихання, яке виникає під складками під дією м'язів, які вдихають, і роботи гладкої мускулатури. Правильне співвідношення між напруженою складкою і силою підкладкового тиску є основою співу. Тривалості й еластичності опори звука на диханні досягають швидше під час нижньореберно-діафрагмального дихання.

Опора звука пов'язана не тільки з функцією дихання, але й з роботою гортані (змиканням складок) та артикуляційних органів (нижня щелепа, губи, язик, піднебінна завеса). Відчуття опори в поєднанні з чіткою роботою артикуляційного апарату, органічний зв'язок усіх органів голосоутворення зумовляють природне звучання голосу учня. Спокійне, природне дихання під час співу створює умови для „опертого” звука („опертий” звук – наслідок акустичного протитиску, який виникає від звуження входу в гортань під час співу). Такий звук сприймається на слух як красивий, повний та досить сильний. Інакше кажучи, опора звуку – вміння співати на економному розподілі дихання за досить активного змикання голосових складок.

Потрібно навчити студента робити спокійний та короткий вдих і повільний видих, брати дихання залежно від змісту фрази пісні, речення,

вокального твору загалом. Корисним прийомом у роботі над співацьким диханням є відчуття легкого позіху на вдиху, який розширює глотку, готує форму резонаторів і регулює роботу гладкої мускулатури трахеї та бронхів. Невимушеність співацького руху, його динаміка і глибина – обов'язкова умова органічного співу.

Від типу атаки залежить співацька техніка та створення художнього образу. Рекомендується м'яка атака звука, без „під'їздів”.

Основним видом голосоутворення при співі є кантилена (*cantilena*), тобто плавний, зв'язний спів. Перша умова розвитку кантилени – знаходження правильної координації всіх органів голосового апарату, за якої з'являються основні риси опертого, природно озвученого голосу. Друга умова – вміння співати легато (*legato*), тобто гарно зв'язувати звуки. Ідеальна кантилена потребує повноцінного тривалого звучання кожного голосного у відведеній йому музичній долі часу, чи то чверть, восьма або шістнадцята. Голосний має звучати свій час, не вкорочуючись і не „засмічуючись” раніше вимовленими приголосними. Працюючи з учнем над виробленням кантиленного звучання потрібно досягнути такого положення гортані, щоб під час вимови приголосних гортань мінімально відходила від вихідної співацької позиції. Це дасть змогу зберегти співацьку установку, а разом із нею і забезпечити постійну кантилену.

З перших занять потрібно намагатись встановити нормальне, світле звучання на мецофорте (*mezzoforte*) з легкою невимушеною опорою, прагнучи до поєднання звуку з диханням. Рекомендовано на початковому етапі вести систематичну роботу з формування правильного співацького звучання на середньому діапазоні голосу. Особливу увагу надавати співацькій артикуляції, ясній та чіткій дикції.

Вокальне дихання – це дуже важливий елемент музичного фразування. З погляду фразування є кілька правил правильного взяття дихання під час співу:

- не можна брати дихання серед слова;
- дихання можна брати тільки між фразами або реченнями, чи в паузах, не порушуючи потоку музично-вокальної думки;

- не можна відділяти диханням іменник від прикметника, дієслово від додатка, означення від означуваного слова;

- якщо немає паузи для дихання, потрібно дещо скорочувати останню ноту попередньої музичної фрази. Таке дихання буде, звичайно, неповним і називається напіввдихом, на відміну від повного вдиху;

- вирішальним для дихання у вокальному творі є зміст музичного й поетичного тексту, його емоційна виразність, залежно від яких і беруть дихання: то довге, то коротке; то вольове, активне; то невелике, глибоке.

Музичний твір, як відомо, – це єдине ціле, яке складається із елементів форми, органічно пов'язаних між собою. Розподіл мелодії на окремі ланки: мотиви, фрази, речення, періоди – допомагає музичній свідомості учня охопити з цих частин мелодію загалом, в її художній єдності. Як і в літературному тексті, у музичній партії є свої розділові знаки (каденції, паузи), які поділяють її на фрази, речення і періоди. Як і у виразному читанні, у співі треба виконувати твір так, щоб окремі частини музичної думки слухачі могли легко розрізнити, щоб логічний наголос і акценти було правильно розставлено, і дотримано знаків музичного виконання.

Динамічні відтінки – найбільш виразний засіб фразування. Правильний розподіл акцентів, а потім застосування форте (f), піано (p) та інших динамічних нюансів у фразах та реченнях і навіть у цілих частинах пісні у вигляді контрастів (у повторах), зіставлення або виділення окремих фраз – усе це різноманітні та ефективні засоби виразності. Правильне фразування відкриває шлях до виразного та усвідомленого співу.

Музикальність, одна з найбільш суб'єктивних граней обдарування студента, становить компонент сфери його образної музичної уяви. Уміння проникнути у зміст музичної мови, зрозуміти її характер та емоційну виразність залежить від багатьох рис індивідуальності учня. Ці риси як складові чинники його духовно-психічного життя формуються на основі типу його темпераменту, емоційно-психічної вразливості та загального інтелектуального розвитку. Для розвитку вокальної техніки на заняттях працюють над вокальними вправами та

вокалізами. „Художні” ж риси – загальна інтелігентність, шляхетність, артистичність, вразливість, проникливість – виявляються само собою; спеціальних вправ для їх розвитку як таких немає. Це природні дані, талант, даний природою. Художнє і технічне виконання твору нерозривно взаємопов'язані. Вони потребують і природних даних, і цілеспрямованої праці.

Безумовно, що кожний студент сприймає вокальний твір на основі своїх життєвих вражень, тому створення концепції виконання має завжди індивідуальний характер. Це пояснює різні творчі варіанти виконання того самого твору. Викладач, урахувуючи вікові особливості психіки студента мусить розкрити специфіку музичної виразності. Пошуки „підтексту“ потребують фантазії, натхнення та інтуїції учня. Для розвитку цих рис психіки, інтелекту та темпераменту студента потрібно багато різносторонньої та свідомої праці.

Вважаємо за необхідне у програмі подати визначення поняття «вокальна культура» та перелік критеріїв її виміру.

Вокальна культура – це здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-виконавських навичок. Вокальна культура характеризується такими критеріями: точною інтонацією під час передачі голосом вокальної мелодії; точною атакою звуку (м'якою чи твердою відповідно до характеру виконуваного твору); правильним диханням з переважним використанням нижньореберного-діафрагмального; кантиленою, високою співацькою позицією, чіткістю вимови приголосних та виразною артикуляцією; точністю передачі ритмічного малюнка, темпу, врахування під час виконання вказівок автора твору; вільним та природним звукоутворенням відповідно до узгодженої роботи голосового апарату; правильним фразуванням; емоційністю та музикальністю виконання; тембральним забарвленням звука; відчуттям стилю виконуваного твору; художньо-виконавською культурою. Вокальна культура має базуватися на найкращих традиціях вітчизняної вокально-педагогічної та

світової спадщини, використання якої впливатиме на зростання професіонального володіння співацьким голосом [5, с. 7].

ВИМОГИ ДО ЗНАТЬ, ВМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

У процесі вивчення предмету «Академічний спів» студенти повинні

ЗНАТИ:

- професійну вокальну термінологію
- будову голосового апарату
- методи та прийоми вироблення співацьких навичок
- методи самостійної роботи над вокальним твором
- технічний матеріал
- вокалізи та орієнтовний вокально-педагогічний репертуар
- критерії виміру вокальної культури.

ВМІТИ:

- відповідно до всіх наведених вище вимог вокальної культури виконати твори, які вивчались в класі;
- діагностувати дорослі голоси,
- мати професійну мовленнєву культуру вокаліста, зрозуміло і доступно пояснювати зміст та мету вокальних термінів та вокальних навичок;
- демонструвати прийоми вироблення вокальних навичок (нижньореберного-діафрагмального дихання, високої співацької позиції і т.д.);
- демонструвати вправи для розпівування на фортепіано;
- підібрати вокально-педагогічний репертуар для кожного типу голосу.

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

З метою виявлення рівня засвоєння знань у кінці 1, 3, 5 семестрів проводяться диференційовані заліки. Студент повинен 3-4 рази на рік показувати свою роботу публічно (академічний концерт, контрольний урок, виступ на концерті, тощо). Незалежно від того, чи виноситься предмет в іспити, викладач наприкінці кожного семестру оцінює роботу студента.

Іспити з предмету „Академічний спів” визначені планом, затвердженим Міністерством культури і туризму України (2010 р.) (2, 4, 6 семестри). В кінці 8 семестру проходить державний іспит.

I КУРС

Перший рік навчання має особливе значення тому, що саме початкова робота студента слугує показником здатності та доцільності його подальшого навчання та професійного зросту. Тому викладач не тільки знайомиться з студентом, але й всебічно вивчає його загальні професійні якості: природну голосову обдарованість та міру здатності до вокального сприйняття й слухового контролю, уважність та зосередженість на предметі, працездатність, стійкість загального та професійного здоров'я, перспективи розвитку його голосу, виявляє основні недоліки голосу та окреслює шляхи їх подолання.

Студент протягом першого року навчання має оволодіти такими вокальними навичками: точної інтонації під час відтворення голосом вокальної мелодії, правильного співацького голосоутворення (взаємодія співацького дихання, атаки звуку і функції резонаторів), округленого звучання та формування приголосних і голосних на середньому діапазоні, постійного слухового контролю за якістю звуку, осмислений та виразний спів найпростіших вокалізів та творів з текстом, самостійного розбору та розучування вокальних творів.

Вокалізи входять до екзаменаційних вимог протягом майже трьох років навчання. На першому курсі робота над вокалізами повинна передувати розучуванню творів з текстом, а далі йти паралельно з цим процесом. Вокалізи є основною базою для формування професійного співацького голосу. На початку навчання корисним буде вивчення простих за мелодією і ритмом вокалізів з невеликим діапазоном, робота над якими слугуватиме виробленню рівного звучання середнього діапазону відповідного типу голосу.

Спів вокалізів сприяє виробленню таких співацьких навичок: співацького дихання (нижньореберного-діафрагмального), реєстрово рівного звучання, плавного, вільного звуковедення, роботі над перехідними звуками, розвитку рухливості, гнучкості голосу, поступовому розширенню діапазону, виробленню високої співацької позиції, вирівнюванню голосних, тощо. Вокалізи є не тільки матеріалом для вироблення професійної співацької техніки, вони є основою для виявлення тембральних особливостей голосу, розвитку вміння використовувати динаміку звучання. Робота над вокалізами слугує перехідним щаблем для художньо-виразного виконання вокальних творів з текстом.

Перший академічний концерт (в кінці жовтня) є обов'язковим для студентів першого курсу. На заліку, наприкінці I семестру, студент повинен виконати один вокаліз та два різнохарактерних твори (романс та народну пісню). В кінці березня відбувається другий академічний концерт, на якому виконується вокаліз та один вокальний твір. Протягом навчального року студент повинен вивчити 4-5 вокалізів та 5-6 нескладних вокальних творів.

ІСПИТ

- 1 вокаліз
- 1 романс
- 1 народна пісня

II курс

На другому курсі слід продовжити роботу над розвитком вокально-технічних та художньо-виконавських навичок, які необхідні для виконання більш складних вокальних творів, наприклад арій (відповідно до типу голосу учня).

Вокально-технічна робота відбувається в середньому діапазоні в таких межах:

Сопрано -	ре першої октави	соль другої октави
Месо-сопрано	сі бемоль малої октави	мі бемоль другої октави
Тенор	до першої	фа-дієз другої
Баритон	сі бемоль	мі другої
Бас	соль	до-ре другої

Відбувається робота по подоланню «перехідних звуків» та «згладжуванню» реєстрів, вироблення однорідності голосних, вироблення чіткої дикції та виразної артикуляції, організація нижньореберного-діафрагмального дихання, ознайомлення з поняттям „опора звуку”, починається робота над вироблення гнучкого та рухливого звуковедення. При вивченні вокальних творів ускладнюються художньо-виконавські завдання: виразна та усвідомлена передача художньо-образного змісту твору (емоційний настрій твору, підкреслення кульмінації, логічні наголоси, правильне фразування, акценти у словах, правильна орфоепія).

При підборі вокально-педагогічного репертуару слід уникати широкого діапазону мелодії, надто високої чи низької теситури, а також емоційного перевантаження, що веде до форсування звуку. У кінці другого курсу студент повинен продемонструвати „опертий” звук, тембрально сформований у діапазоні вказаному вище, точну атаку звуку, володіння основами кантілени, точну інтонацію, вміння використовувати динамічні відтінки, музикальне та виразне виконання нескладних арій та більш складних вокалізів.

Вимоги до заліків та академічних концертів

1 академічний концерт - вокаліз та два різнохарактерних твори.

Залік (3 семестр) - вокаліз, арія чи романс та пісня.

2 академічний концерт - вокаліз, романс або арія, народна пісня.

Протягом навчального року студент повинен вивчити 5-6 вокалізів (технічно складніших, ніж на першому курсі) та 6-8 нескладних творів з текстом.

ІСПИТ

1-2 вокалізи

1 романс українського чи зарубіжного автора

1 арію

III курс

На третьому курсі продовжується робота над розширенням діапазону, розвитком рухливості голосу (спів гам, арпеджіо, хроматичних гам у межах квінти-октави, у повільному та прискореному русі, сполучення арпеджіо та гамоподібного руху, стакато, групето, форшлагу, інші елементи вокальної техніки), засвоєння філірування звуку, ясності і чіткості дикції та навичок виразності зі збереженням „опертого”, рівного звучання голосу.

Протягом року студент повинен вивчити 5-6 вокалізів (на розвиток кантилени та рухливості голосу), 2-3 арії, 3-4 романси, 3-4 пісні сучасних композиторів України, 3-4 народні пісні. Протягом року студент має самостійно підготувати за рекомендацією викладача 2 вокальних твори.

Вимоги до заліків та академічних концертів

1 академічний концерт - вокаліз, романс, народна пісня

Залік (5 семестр) - вокаліз, арія чи романс, пісня.

2 академічний концерт - вокаліз, арія, романс чи пісня .

ІСПИТ

1 арія

1 романс

1 твір сучасного композитора

1 народна пісня

IV КУРС

На останньому курсі продовжується робота над розширенням та поглибленням загального музично-художнього розвитку студента, над розвитком його вокально-виконавських здібностей. Протягом року відбувається удосконалення таких вокальних навичок, як вирівнювання гучності голосу на всьому діапазоні, вироблення однорідності звучання голосних, „згладжування” регістрів, розвиток рухливості голосу та удосконалення вокальної техніки (філірування звуку, оволодіння мелізматиною), здійснюється робота над чіткістю дикції та декламаційною виразністю мови, що не порушують рівності співочого звуковедення, як при співі легато, так і у речитативі. Під час виконання акцентується увага на відтворенні стилю виконуваного твору, на музичальності та органічності виконання. Студент самостійно розбирає та вивчає вокальні твори.

Протягом року студент повинен вивчити 3-5 арій різного стилю, 4-6 романсів, 4 народні пісні, 4 твори сучасних композиторів (пісні, романси).

В кінці 7 семестру відбувається прослуховування трьох творів із програми державного іспиту на засіданні циклової комісії «Спів». Навесні на академічному концерті студент повинен виконати всі твори програми державного іспиту.

ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ

2 оперні арії (українського та зарубіжного композитора)

2 романси (українського та зарубіжного композитора)

1 народну пісню

1 твір сучасного композитора

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

на академічних концертах, заліках та іспитах

Рівні навчальних досягнень	За 5-ти бальною системою	За 12-ти бальною системою	КРИТЕРІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
1	2	3	4
1. Початковий	2-	1	Студент не з'явився на іспит (академічний концерт) без поважної причини
	2	2	При відмові від здачі іспиту
	2+	3	Не вивчений один твір програми. Самостійна робота повністю не виконана
2. Середній	3-	4	Невпевнене виконання одного з трьох творів екзаменаційної програми
	3	5	При переважній більшості недоліків вокальної культури під час виконання всієї програми: наприклад, нестійкій інтонації, неправильному ритмові та темпові, форсуванні голосу тощо.

	3+	6	При умові нестійкої інтонації при виконанні одного твору, чи неправильному відтворенні ритмічного малюнку. Самостійна робота виконана не повністю
3. Достатній	4-	7	При умові недотримання трьох критеріїв вокальної культури
	4	8	При умові невиконання одного з критеріїв вокальної культури, наприклад, «носовий» призвук в одному творі
	4+	9	При недостатній емоційності при виконанні всієї програми. Самостійна робота виконана в цілому.
4. Високий	5-	10	Виконання відповідно до всіх критеріїв вокальної культури та неправильній стилістиці одного із творів.
	5	11	Виконання відповідно до всіх вимог вокальної культури
	5+	12	Виконання всіх творів програми відповідно до всіх визначених критеріїв вокальної культури. Самостійна робота виконана повністю.

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ДО ЗАЛІКІВ та ІСПИТІВ

І курс

Високі голоси

Сопрано

I

Вокалізи (Г.Зейдлер, І.Вілінська)

Неаполітанська народна пісня „Щаслива”

II

Вокалізи (Г.Зейдлер, І.Вілінська)

М.Галій „Маєва нічка”

Тенор

I

Вокалізи (Г.Зейдлер, І.Вілінська)

М.Лисенко „Не щибечи, соловейку”

II

Вокалізи (О.Вороніна, Р.Вороніної)

О.Гурільов „Ни небо лазурное..”

Середні та низькі голоси

Мецо-сопрано

I

Вокалізи (Ф.Абт, І.Вілінська)

В.Мель „Колискова”

II

Вокалізи (Ф.Абт, І.Вілінська)

О.Скарлатті „Ах, нет сил сносить терзанья..”

Баритон

I

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)

Л.Бетховен „Дух бардов”

II

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)

О.Даргомижський „Я вас любил”

Бас

I

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе)

Т.Г.Бейли „Давней порой”

II

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)

К.Стеценко „Ой, чого ти дубе..”

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ДО ІСПИТІВ

II курс

Високі голоси

Сопрано

I

Вокалізи (Г.Зейдлер, І.Вілінська)

В.А.Моцарт Арія Барбаріни із опери „Весілля Фігаро”

Укр.нар.пісня в обробці М.Лисенка „Ой, піду я до млина..”

II

Вокалізи (Г.Зейдлер, Дж.Конконе, І.Вілінська)

Дж.Перголезе „Если любишь..”

Укр.нар.пісня в обр. О.Ярославенка „Ой, там на горі”

Тенор

I

Вокалізи (Г.Зейдлер, Дж.Конконе)
Неаполітанська нар.пісня „Санта Лючія”
Укр.нар.пісня „Якби мені не тиночки” в обр. Л.Ревуцького

II

Вокалізи (Г.Зейдлер, Дж.Конконе)
Л. Деліб Серенада Рюї Блаза до драми В.Гюго „Рюї Блаз”
О.Варламов „Белеет парус одинокий”

Середні та низькі голоси

Меццо-сопрано

I

Вокалізи (Ф.Абт, Г.Зейдлер, Дж.Конконе)
М.Мартіні „Восторг любви”
В.Костенко „Задуди, флюоро..”

Баритон

I

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)
Д.Бортнянський. Арія лікаря із опери „Син-суперник”
Ф.Шуберт. „К лютне”

II

Вокалізи (Ф.Абт, Г.Зейдлер, Дж.Конконе)
Г.Доніцетті. Каватина Дона Паскуале із опери „Дон Паскуале”
Я.Лопатинський „Як тиха ніч спов’є долину”

Бас

I

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)
В.А.Моцарт. Арія Зарастро із опери „Чарівна флейта”
Укр.нар.пісня в обр.В.Богуславського „Ой, видно село”

II

Вокалізи (Ф.Абт, Дж.Конконе, І.Вілінська)
В.А.Моцарт. Арія Лепорелло „День и ночь” із опери „Дон Жуан”
Й.Брамс „Ода Сафо”

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ДО ІСПИТІВ

III курс

Високі голоси

Сопрано

I

Дж.Мейербер. Романс Дінори із опери „Дінора”
О.Даргомижський „Чаруй мене, чаруй”
Я.Лопатинський „Нічко лукавая..”
Укр.нар. пісня в обр. О.Бойченка „Зелененький, барвіночку”

II

В.Белініні. Арія Ельвіри із опери „Пуритани”
Ц.Кюї „Коснулась я цветка”
М.Балема, сл.Т.Шевченка „Защебече соловейко..”
Укр.нар.пісня в обр. М.Лисенка „Дощик”

Тенор

I

Дж. Мейербер. Романс Рауля із опери „Гугеноти”

П. Чайковський „Средь шумного бала”

Г. Свиридов „Подъезжая под Ижори”

Укр. нар. пісня в обр. Н. Шульмана „Там, де Ятрань круто в'ється..”

II

У. Джордано. Аріозо із опери „Федора”

М. Глінка „Я помню чудное мгновенье”

Д. Січинський „Не співайте мені сеї пісні..”

Укр. нар. пісня ” в обр. Н. Шульмана „Повій вітре на Україну

Середні та низькі голоси

Мецо-сопрано

I

Ш. Гуно. Куплети Зібеля із опери „Фауст”

Г. Свиридов „Как прощались страстно клялись”

Я. Степовий „Утоптала стежечку”

Укр. нар. пісня в обр. А. Кос-Анатольського „Ой, візьму відерце”

II

М. Римський-Корсаков. Третя пісня Леля із опери „Снігуронька”

П. Чайковський „Мій ангел, мій друг”

Ф. Надененко, сл. Л. Українки „Скажи мені любий”

Укр. нар. пісня „А я люблю Петруся” в обр. М. Слонова

Баритон

I

В. А. Моцарт. Арія Мазетто із опери „Весілля Фігаро” „Все понятно..”

О. Даргомижський „Влюблен я, дева-красота”

М. Калачевський „Зови надежду сновиденьем”

Укр. нар. пісня в обр. А. Чижка ”Ой, важу, я важу”

II

В. А. Моцарт. Арія Фігаро із опери „Весілля Фігаро” „Мальчик резвый, кудрявый, влюбленный”

М. Глінка „Попутная песня”

А. Кос-Анатольський „Ой, коли б я сокіл”

М. Верменич, П. Мясківський „Підкручу я чорнії вуса”

БАС

I

К. Данькевич. Розповідь Кривоноса із опери „Богдан Хмельницький”

О. Даргомижський „Я помню глубоко”

Д. Кабалевський „Серенада Дон Кихота”

Укр. нар. пісня „Взяв би я бандуру”

II

М. Римський-Корсаков. Пісня Варяжського гостя з опери „Садко”

Р. Шуман „Я не сержусь”

В. Костенко-Київський „Задуди, флюяро”

Укр. нар. пісня в обр. М. Лисенка „Казав мені батько”

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

Високі голоси

Сопрано

I

В. А. Моцарт. Арія Деспіні із опери „Так чинять всі жінки”

О. Даргомижський. Аріозо Наташі з опери „Русалка”

П. Чайковський „Скажи, о чем в тиши ночей...”

М. Лисенко „Місяцю-князю”

М. Балема „Защечебче соловейко”

М. Лисенко. Пісня Нагалки з опери „Наталка-Полтавка”

II

Дж. Пучіні. Арія Лауретти з опери „Джанні Скіккі”
М. Глінка. Романс Антоніди з опери „Іван Сусанін”
Ф. Шуберт „Форель”
Д. Січинський „Із сліз моїх”
Л. Дичко „Я хочеш, зачарую ліс?” із циклу „Фантазії”
Укр.нар.пісня в обр. М.Стецюна „Ой, я знаю, що гріх маю”

ТЕНОР

I

Г.Гендель. Арія Ксеркса із опери „Ксеркс”
М.Римський-Корсаков. Пісня Левко з опери „Майська ніч”
М.Балакірев „Ты пленительной неги полна”
Г.Свірідов „Подъезжая под Ижоры”
Д.Січинський „Із сліз моїх”
Укр.нар.пісня в обр. Ю.Мейтуса „Мав я раз дівчиноньку”

II

Г.Доніцетті. Романс Неморіно з опери „Любовный напиток”
М.Лисенко. Арія Петра „Сонце низенько” із опери „Наталка-Полтавка”
Р.Шуман із циклу „Любов і життя поета”
А.Кос-Анатольський „Ой, ти дівчино з горіха зерня”
М.Балема на вірші Т.Шевченка „Сонце заходить”
Укр.нар.пісня в обр. С.Людкевича „Ой, кум до куми залицявся”

Середні та низькі голоси

Меццо-сопрано

I

О.Даргомижський. Другий романс Лаури із опери „Камінний господар”
„Оделась туманом Гренада”
М.Вериківський. Арія Насті з опери „Наймичка”

Є.Гріг „С водяной лилей”

П.Чайковський „Я вам не нравлюсь”

В.Косенко „Вони стояли мовчки”

Укр.нар.пісня в обр. О.Стеблянка „Ой, у мене мужичок”

II

Г.Гендель „Dignare”

М.Римський-Корсаков. Арія Любаши з опери „Царева наречена”

Р.Глієр „О, если б грусть моя”

Р.Шуман „Лотос”

М.Жербін „Золотії тернії”

Укр.нар.пісня в обр.Л.Ржецької „Терен, терен, та не хміль”

Баритон

I

Дж. Верді. Арія Жермона із опери „Травіата”

У.Джордано „Саго тіо бен”

П.Чайковський „Ни слова, о друг мой”

М.Лисенко „Степ”

Б. Фільц „Ой, на горі роман цвіте”

Укр.нар.пісня в обр.А.Чишка „Ой, важу я важу”

II

В.А.Моцарт. Арія Фігаро із опери „Весілля Фігаро” „Мальчик резвый,
кудрявый, влюбленный”

К.Данькевич. Монолог Богдана із опери «Богдан Хмельницький»

Р.Шуман „Во сне я горько плакал”

Ф.Надененко „Сльози”

Укр.нар.пісня в обр.В.Косенка „Удовицю я любив”

- Дж. Верді. Арія Фієско із опери „Симон Бокангро”
 С.Рахманінов. Розповідь старого з опери „Алеко”
 Р.Шуман. „Я не сержусь”
 П.Чайковський „Примирение”
 Г.Свїрїдов „Зимовий шлях”
 Укр.нар.пїсня в обр. М.Лисенка „Ой, не стелися хрещатий барвінку”

- В.А.Моцарт. Арія Лепорелло з опери „Дон-Жуан”
 Дж.Росїні. Арія Дона Базилїо із опери „Севїльський цирюльник”
 П.Чайковський „Благословляю вас, леса”
 Іспанська народна пїсня в обр. Фальє „Скажете, девушки..”
 Б.Фїльц „Вїтер в гаї”
 М.Верменич, П.Мясткївський „Підкручу я чорнії вуса”

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абт. Ф. Школа пєня: сб. упражнєний для голоса и фортепиано / Ф. Абт; сост. Г. Тиц. — М. : Сов. композитор, 1960. — 35 с.
2. Антонюк В. Г. Постановка голосу: навч. посїб. для вищих муз. навч. закл. / В.Г. Антонюк. — К. : Українська ідея, 2000. — 68 с.
3. Антонюк В. Г. Формування української вокальної школи: історико-культурний аспект: дослідницька праця / В. Г. Антонюк. — К. : Українська ідея, 1999. — 24 с.
4. Аспелунд Д. Л. Развитие певца и его голоса / Д. Л. Аспелунд; [под ред. М.Львова] — М. ; Л. : Музгиз, 1952. — 188 с.
5. Гавриленко Л. М. Методика формування основ вокальної культури молодших школярів шкіл мистецтв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія та методика навчання

- музики” / Гавриленко Л. М. — К. : Національний пед.ун-тет ім.М.П.Драгоманова, 2010 — 22 с.
6. Голубев В. Н. Советы молодым педагогам-вокалистам / В. Н. Голубев. — М. : Госмуз, 1963. — 88 с.
 7. Горбенко С. С. Українська дитяча хорова література: навч-метод. посїб. для вчителів шкіл різного типу та студентів вищих педагогічних навчальних закладів // Горбенко С. С. — К. : НПУ, 2001. — Ч.І. — 207с.
 8. Горбенко С. С. Українська дитяча хорова література: навч-метод. посїб. для вчителів шкіл різного типу та студентів вищих педагогічних навчальних закладів // Горбенко С. С. — К. : НПУ, 2004. — Ч.ІІ. — 270с.
 9. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва / Б. П. Гнидь. — К. : НМАУ, 1997. — 320 с.
 10. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев — М. : Музыка, 1968. — 674 с.
 11. Євтушенко Д. Г. Питання вокальної педагогіки / Д. Г. Євтушенко, М.Б.Михайлов-Сїдоров. — К. : Мистецтво, 1963. — 338 с.
 12. Жишквич М. А. Основы вокально-педагогических навыков: методичні поради для студентів вокальних ф-тів вищ. навч. закл. культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації / Мирослава Жишквич. — Львів. : Львів. держ. музична акад. ім. М. В. Лисенка, 2007. — 44 с.
 13. Маруфенко О. В. Методичні аспекти формування вокально-слухових навичок у школярів / О. В. Маруфенко // Мистецька освіта: сучасний стан і перспективи розвитку : зб. наук. праць Південноукраїнського держ. пед. ун-т. ім. К. Д. Ушинського. — Одеса: ТДПУ ім.К.Д.Ушинського, 2007. — ч. 2. — С. 94–100.
 14. Малышева Н. М. О пении / Н. М. Малышева. — М. : Сов. композитор, 1988. — 134 с.
 15. Менабени А. Г. Методика обучению сольному пению / А.Г.Менабени. — М. : Просвещение, 1987. — 95 с.

16. Милькович Ек. Систематизований вокально-педагогічний репертуар: [1-ые и 2-ые курси муз. училищ] / Катерина Милькович. — М.; Л. : Музыка, 1939. — 179 с.
17. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша [упоряд. М. Головащенко]. — К. : Муз. Україна, 1971. — 114 с.
18. Морозов В. П. Тайни вокальної речі / В. П. Морозов. — Л. : Изд-во Академії наук СРСР, 1967. — 203 с.
19. Назаренко І. К. Искусство пения: очерки и материалы по истории, теории и практике худож. пения: хрестоматия / И. К. Назаренко. — М. : Госмузизд. — [2-е изд, перераб. и допол.]. — 1963. — 511 с.
20. Пекарская Е. М. Вокальный букварь / Е. М. Пекарская. — М. : Госмузизд., 1999. — 56 с.
21. Юссон Р. Певческий голос: исслед. основ физ. и акуст. явлений пев. голоса / Р. Юссон. — М. : Музыка, 1974. — 261 с.
22. Юцевич Ю. Є. Музыка: словник-довідник / Ю. Є. Юцевич. — К. : Муз. Україна, 2005. — 263 с.
23. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу: [навч.-метод. посіб. для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів та учителів шкіл різного типу] / Ю. Є. Юцевич. — К. : ІЗМН, 1998. — 160 с.